

Vor Handel med Foderstoffer.

Landets Udførselstabeller stadfæste i fuldt Maal den Enkeltes Erfaring, at Agerbruget mere og mere tager sin Hovedindtægt gennem sine Husdyr. I Landbrugsaaet 1873/74 var Værdien af de udførte Husdyr og disses Produkter over 31 Millioner Rd., medens Værdien af det udførte Korn, formalet og uformalet, kun var 15½ Millioner Rd. I Løbet af den sidste halve Snes Aar er Udførselen

af Kvæg steget fra	34,000 Stkr. til	55,000 Stkr.
- Smør	— 40,000 Tdr. til	117,000 Tdr.
- Svin	— 33,000 Stkr. til	189,000 Stkr.
- Flæsk	— 8,000,000 <i>℔</i> til	10,000,000 <i>℔</i> .

Alle ere enige i, at det er en sund Udvikling, en heldig Retning for vort Agerbrug. Men dette Resultat bringes kun tilveje ved store Udgifter. Lad være, at et bedre Valg af Besætning, større Omhu under Opdræt og Pleje, omhyggeligere Valg af hensigtsmæssige Foderarter og Foderblandinger, og især gennemgaaende Forbedringer paa Mejeriomraadet for en væsentlig Del have bidraget til den stærkt forøgede Indtægt af vore Husdyr, saa er det dog utvivlsomt, at en stor Del af Forøgelsen skyldes den kraftigere Ernæring, som nu bliver vore Husdyr til Del. For omtrent 10 Aar siden anslog afdøde Professor E. Holst (Tidskrift for Landøkonomi 3. Række

14de Bind) det aarlige Forbrug af Korn til vore Husdyr til omtrent 8 Millioner Tdr., hvoraf $4\frac{1}{2}$ Millioner til Landets Heste, $1\frac{1}{2}$ Million til Køerne, 900,000 til Tyre, Stude og Ungkvæg og 1 Mill. til Faar, Svin og Fjerkræ. Dette Kornkvantum svarede omtrent til en Værdi af 40 Millioner Rd., og det er i de senere forløbne 10 Aar sikkert steget med $\frac{1}{5}$ eller $\frac{1}{4}$ Del. Men Forandringen ligger ikke blot i en Forøgelse af den anvendte Mængde Kraftfoder, men ogsaa i en stadig større Benyttelse af Surrogater for Kornfodring. Udgiften er saa stor, at Landmanden stadig maa have sin Opmærksomhed rettet paa nye Slags Kraftfoder, der kunne træde istedetfor det kostbare Korn, og allerede har han draget en ret anselig Række af saadanne ind under sin Benyttelse. Kun undtagelsesvis indskrænker man sig til ren Kjørnefodring eller i Nærheden af Byerne til udelukkende Benyttelse af Bærme og Mast, men Hvedeklid, Rugklid, Svinemel, Spidsmel, Risaffald, Maltspirer, Rapskager, Vinkager, Palmekager, Kokosnødkager, Doderkager, osv. er den lange Række af Foderstoffer, der efterhaanden ere tagne i Brug af Landmændene og det i stærkt forøget Maal, hvilket nogle faa Talstørrelser tilstrækkelig klart ville vise.

Vore Oliemøllers Virksomhed i sin Helhed er sikkert ikke aftagen i de sidste 10 Aar. Vel presses nu ikke stort mere end halvt saa megen Raps som den Gang, paa Grund af Nutidens store Forbrug af Stenolie og Gas; men derimod presses nu meget mere Hørfrø, hvoraf der for en halv Snes Aar siden kun indførtes 2 til 3000 Tdr., medens der nu indføres henimod 100,000 Tdr.*); og medens der for fire Aar

*) Ifølge de statistiske Meddelelser udgjorde vor Overskudsindførelsel af:

Hør-, Raps- og Palmekager	Hørfrø
1864—65 7,411,502 $\bar{r}$	2,574 $\bar{r}$
1865—66 4,885,508 —	4,417 —
1866—67 4,212,158 —	÷ 4,195 —
1867—68 ÷ 346,495 —	32,070 —
1868—69 ÷ 4,975,363 —	44,005 —
1869—70 ÷ 2,504,053 —	45,269 —

siden ikke indførtes Palme- og Kokosnødkærner, indføres nu omtrent 5 Millioner $\mathcal{R}$ aarlig til Presning. Vore Olie-møller levere derfor sikkert nu ligesaa mange Oliefager som tidligere, saa Forbrugets Stigning tildels kan maales med Indførslen af fremmede Rager; og da der for en halv Snes Aar siden udførtes 7—8 Millioner $\mathcal{R}$ flere Oliefager end der indførtes, medens der nu indføres 13—14 Millioner $\mathcal{R}$ flere end der udføres, er Forbruget altsaa i de sidste 10 Aar steget med over 20 Millioner $\mathcal{R}$ *). — 3 Efteraaret 1871 kom første Gang Bomuldsfrø- og Dodderfager i Handlen herhjemme, og i 1872 pressedes de første Bomuldsfrøfager her i Landet. — Vore Dampmøllers og større Møllers Virksomhed er i betydelig Stigning, om den end maa ønskes endnu mere fremskyndet; for 10 Aar siden udførtes omtrent 150,000 Tdr. Korn i formalet Tilstand, ifjor udførtes over 400,000 Tdr., og Affaldet heraf i Form af Klid, Svinemel og Spidsmel har for største Delen fundet sin Affætning herhjemme.

Men ved dette forøgede Forbrug føres Landmanden til for en Del at ombytte det tidligere næsten udelukkende brugte Kraftfoder, Korn, hvis Godhed han selv tildels var Herre over, med et eller andet nyt Kraftfoder, hvis Godhed han ikke eller kun i meget ringe Grad selv er i Stand til at kontrollere, og jo større Efterspørgslen er, desto større bliver ogsaa Konkurrencen, desto flere Mellemandlere optræde der, baade med indenlandske og udenlandske Fabrikater, desto større bliver Fristelsen til at spekulere i Folks Ukyndighed og bringe en Vare paa Markedet, som frister ved sin lave Pris uden at røbe sig ved sin mindre Godhed, som Forhandleren tilmed ofte ikke selv er i Stand til at opdage.

Hør-, Raps- og Palmefager	Hørfrø
1870—71 ÷ 4,182,913 $\mathcal{R}$	89,926 $\mathcal{R}$
1871—72 ÷ 6,331,327 —	57,390 —
1872—73 ÷ 5,456,238 —	126,712 —
1873—74 ÷ 13,890,415 —	62,250 —

Og denne Tilstand vil naturlig forbærre sig efterhaanden som Forbruget og Konkurrencen bliver større; det er ingenlunde vor Mening, at Handlen med Foderstoffer endnu har antaget nogen almindelig mislig Karakter, men den forbærres kjendelig, og efter Erfaringerne fra Udlandet at dømme, kunne vi ogsaa vente, at efterhaanden som vi hente flere og flere Foderstoffer fra Udlandet, og derved naturligt udsættes for den Usikkerhed, der hviler over Varerne, som udbydes der, ville flette eller endog ligefrem skadelige Varer blive mere almindelige paa vort Marked. Saalænge det væsentlig har været forsynet fra vore egne Fabriker, har det i Reglen budt ret gode Varer, — vore bedste Oliemøllers Mærker af Oliefager ere endog stærkt efterspurgte baade i England, Holland og Belgien —, men jo større Indførslen bliver, og jo flere Mellemhandlere der etablere sig, desto mere trykkes Varernes Godhed for at kunne konkurrere med lave Priser.

Nedenstaaende Afhandling af Professor Boelcker vil for en enkelt Foderforts, Linkagers, Bedkommende kaste et grelt Lys ind over det engelske Marked, og vise hvorledes den store Efterspørgsel efter Linkager i dette Land har fremkaldt en hel Industri med Forfalskning og Blanding af Linkager. Det samme er Tilfældet om end i mindre Maal i andre Lande; i „Ugestrift for Landmænd“ for ifjor findes saaledes en Meddelelse om et Parti ægyptiske Linkager, der vare indførte i Rhinpreussien, og som i høj Grad viste sig skadelige for Kvæget, fordi de, hvad der fremgik af en mikroskopisk Undersøgelse, vare indblandede Levninger af Ricinus Frø (den for sin „amerikanske Olie“ bekjendte Plante).

Og er vort Marked endnu i Hovedsagen forstaaet for forsættelige Forfalskninger, saa er det dog ingenlunde fri for Varer, der ved en skjodesløs Behandling eller en tilfældig Indblanding ere meget forringede; der er stor Forskjel, meget stor Forskjel paa de i Handlen gaaende „ægte“ Varer, skjøndt de i Reglen udbydes som „prima“ Varer. Og helt fri for Forfalskninger ere vi ingenlunde; Klagerne over „sennops-

holdige" Mælkager, hvad man kalder enhver Kage, der viser sig skadelig for Kvæget, hvad enten dens skadelige Egenstaber hidrøre fra et virkeligt Indhold af Sennop eller af andet skadeligt Frø eller fra en muggen og slet Tilstand, — blive Nar for Nar hyppigere; ligesom ogsaa Klagerne over Klidenes Slethed tage til, snart ere de blandede med Spidsmel, som let rører sig ved sit store Indhold af Sand, indtil 20 pCt., snart ere de forfalskede ved en Indblanding af malede Risfalter, o. lg. Laboratoriebestyrer Stein, der ifølge sin Virksomhed har en meget rig Lejlighed til at kontrollere Varernes Godhed, og med hvem vi have forhandlet denne Sag, har velvillig meddelt os følgende Undersøgelse af 2 Prøver Hvedeklid, der hidrættes som et enkelt men tilstrækkelig slaaende Exempel paa, hvor nødvendigt det er, at Landmændene med alle de Midler, der staa til deres Raadighed, kontrollere Balget og Kjøbet af deres Kraftfoder.

Hr. Stein meddeler følgende:

Fra to fjernt fra hinanden boende Indsendere modtog jeg til Undersøgelse Prøver af Hvedeklid. Prøverne, som i ydre Forhold vare overensstemmende, udviste ogsaa en saa ens Sammensætning, at de utvivlsomt maatte hidrøre fra det samme Lager. Prøvernes Sammensætning var følgende:

	A:	B:
Fugtighed	10,70 %	10,90 %
Fedt	3,45 -	3,40 -
Kvælstofholdige Stoffer	8,81 -	9,25 -
Stivelse og andre kvælstoffrie Stoffer .	47,50 -	48,55 -
Træstof	19,64 -	19,20 -
Mineraliske Stoffer	9,90 -	8,70 -
	<hr/>	<hr/>
	100,00 %	100,00 %

Indbyrdes overensstemmende viser Prøvernes Sammensætning sig meget forskjellig fra den, som maa ansættes for gode Hvedeklid som Middelinhold efter en stor Del forskjellige

Analysen, navnlig i Retning af et meget betydeligt Indhold af Træstof og mineralste Stoffer og derved forringede Indhold af Næringsstoffer. Dette Indhold lod formode en Indblanding af fremmede Stoffer i større Mængde, og den til Oplysning om Tilføjningens Bestaffenhed foretagne Undersøgelser gav det Resultat, at Hvedeklidene vare stærkt forfalskede, og at Forfalskningen i Hovedmassen var bevirket ved Indblanding af findelte Risskaller. De i ringere Mængde paaviste Indblandinger af anden Art maatte antages nærmest at have været Forurening i Risskallerne. Denne Forfalskning var vanstelig at opdage af Klidenes Udseende, uden ved en omhyggelig Betragtning, paa Grund af den findelte Tilstand, hvori Risskallerne vare indbragte, hvorved de dækkedes af de grove Klid, og tilmed vare Risskallerne af en saa usædvanlig bleg Farve, at det endog kan antages, at de paa en eller anden Maade vare præparerede til dette Brug. Der kan ikke være Tale om med nogenlunde Nøjagtighed ved direkte Forsøg at bestemme Mængden af de indblandede Risskaller, men Stofferne meget forskellige Sammensætning kan dog levere Materialet til en ret sandsynlig Beregning. Som Middeltal af gode Hvedeklid og af Risskaller kan med runde Tal ansættes:

	Hvedeklid:	Risskaller:
Fugtighed	12 %	10 %
Fedt	4 -	1 -
Kvælstofholdige Stoffer . .	14 -	3 -
Kvælstoffrie Stoffer . . .	56 -	31 -
Træstof	9 -	38 -
Mineralste Bestanddele . .	5 -	17 -
	100 %	100 %

Herefter kunde den undersøgte forfalskede Klid antages at være en Blanding af omtrent:

60 Dele Hvedeklid.

40 Dele Risstaller.

hvori der vilde være:		Indholdet var i:	
		A:	B:
Fugtighed	11,20 %	10,70 %	10,90 %
Fedt	2,80 -	3,45 -	3,40 -
Kvælstofholdige Stoffer	9,60 -	8,81 -	9,25 -
Kvælstoffrie Stoffer . .	46,00 -	47,50 -	48,55 -
Træstof	20,60 -	19,64 -	19,20 -
Mineralske Bestanddele	9,80 -	9,90 -	8,70 -
<hr/>		<hr/>	<hr/>
		100,00 %	100,00 %
		100,00 %	100,00 %

Denne Meddelelse af Hr. Stein vil slaaende vise Nødvendigheden af at Landmændene nøje kontrollere deres Indkjøb af Foderstoffer, og lad nu end være, at en Forfalskning med fintmalede Risstaller endnu er meget sjelden herhjemme, saa er det dog vist, at dette Stof ligefrem udbydes i Tyskland til Brug ved Forfalskning, og det vil da ventelig ogsaa finde Indgang her til dette Brug, i Lighed med det Kornfrø (Agerkaal, Agerfennop o. Ig.), som i lang Tid har været en Handelsvare herhjemme, med fast Plads paa Priskuranterne, og som almindelig sælges for 5 Rd. pr. Td., en fristende lav Pris i Sammenligning med Kaps.

Hvad er da Grunden til, at medens Landmændene nu heldigvis kun undtagelsesvis købe en kunstig Gødning uden direkte eller indirekte at erholde den undersøgt, saa at vi vel kunne sige, at der nu næppe er noget Land, hvor Landmanden, naar han vil benytte de forhaandenværende Midler, er bedre og lettere sikret mod Bedrageri i denne Retning end herhjemme, og medens det nu ogsaa bliver mere og mere almindeligt at benytte de kontrollerende Sikringsmidler ved Indkjøb af Markfrø, som de sidste Aar have bragt frem, — er det kun undtagelsesvis, at han nøje og med alle forhaandenværende Midler kontrollerer Kjøbet af sine Foderstoffer; han spørger om Prisen, og lader denne være det Afgjørende, ofte

uden at se Varen, eller i alt Fald kun at kaste et flygtigt Blik paa den. Selv om han i den Handlendes gode Renommé mener at have Sikkerhed mod forsætlig Forfalskning, er dette ham da nok? Er Sammensætningen og Værdien af de saakaldte „ægte“ og „prima“ Varer ens hos alle de Handlende? Nej, langt fra, vi skulle en følgende Gang godtgjøre dette med en Række af Analyser, som Hr. Stein godhedsfuld stiller til vor Raadighed, foreløbig ville vi henvise til den store Forskjel, som Prof. Voelcker har fundet mellem de i England forhandlede ægte og prima Varer, og hvorom efterstaaende Afhandling vil oplyse. Eller er man ved et blot Skjøn eller selv ved en nøje Undersøgelse med Lupe istand til altid at bedømme Foderstoffets Godhed? Langt fra; det er en endnu langt vanskeligere Sag nøjagtigt og tilforladeligt at undersøge Foderstoffets Værdi end Indholdet af kunstig Gjødning eller Renheden og Spireevnen af en udbudt Markfrøprøve. Man kan vel med det blotte Øje eller en Lupe afgjøre om Foderstoffet er i en antagelig Kondition eller mer eller mindre bedærvet og muggen, og hvis saa er bør man vrage det; man kan vel ogsaa ved samme Hjælpe midler afgjøre, om f. Ex. de stenhaarde og for Dyrrets Fordøjelse ødelæggende Skaller af Palmekjærner ere knuste og pressede med i Kagerne, og kan vel ogsaa selv opdage, om Mliekagerne ere pressede af meget urent Frø, om Klidene ere blandede med Spidsmel osv., men deres virkelige Indhold af Næringsstof kan kun Analysen fortælle os, og om der er indblandet en eller anden Frøsort med skadelige eller endog ligefrem giftige Egenskaber kan end ikke Analysen i alle Tilfælde oplyse os om, det maa der nødvendigvis en omhyggelig mikroskopisk Undersøgelse til at klare.

Naar vi da tillige mindes, at det ikke blot er store Kapitaler, Landmanden giver ud for Foderstoffer, hvis virkelige Værdi han ikke kjenner, men at det forsaavidt er meget misligere at gribe fejl her end ved Købet af kunstig Gjødning, som dog i værste Tilfælde kun kan være virkningsløst, medens et uheldigt Slumpevalg af Foderstof kan virke saa uheldigt

paa hans Besætning, at den bliver syg, taber Huld, sætter af paa Mælken eller endog freperer, saa maa man saa meget mere undre sig over, at Handlen med Foderstoffer ikke er undergivet en langt omhyggeligere Kontrol, end Tilfældet er. Man trøste sig ikke med, at i Reglen gaaer det dog godt; v kunne allerede nævne ikke saa Exempler paa, at der er forvoldet betydelige Tab, og med det stigende Forbrug og den forøgede Konkurrence er Faren for at Tabene i Fremtiden ville blive hyppigere uundgaaelig, hvis man ikke søger en betryggende Ordning.

Vi mene derfor, at der er Grund til at opfordre d'Hrr. Landmænd til at søge en saadan; vi ere ingenlunde blinde for, at det vil støde paa megen Vanskelighed og Modstand fra d'Hrr. Fabrikanters og navnlig Mellemandlers Side, især da disse sidste derved ville tvinges til selv at kontrollere deres Indkjøb og holde anderledes Orden i deres Pakhuse end Tilfældet nu er, hvor ofte Rager af helt ulige Godhed, indenlandste og udenlandste, blandes mellem hinanden. Men vi nære den Forvisning, at naar den Garanti, der forlanges, ikke gaaer videre end at enhver reel Fabrikant uden Gene for sin Bedrift kan fyldestgjøre den, saa vil han efterhaanden selv indse, at Kontrollen, der kræves, ikke blot er en Bestryggelse for Landmanden, men ogsaa en Bestyttelse af ham selv i Konkurrencen med alle de mindre reelle Forhandlere, medens han nu maa konkurrere med alle de mindre gode Varer, der udbydes paa Markedet, fordi de alle betragtes, forhandles og kjøbes som „ægte“ og „prima“. Den Fabrikant, der kun bruger godt Frø, eller renser sit Frø, den, der ikke blander Spidsmel ind i Svinemelet eller malede Risfæller ind i Klidene, gaaer sikkert ind paa at yde en Garanti, som er i Overensstemmelse hermed, og den almindelige Indvending, at man kan blive af med alt til England uden Garanti, vil kun blive stillet som en Indvending af dem, der ikke forhandle gode Varer.

Hvilke Fordringer, der i saa Henseende maa stilles,

skulle vi i en senere Afhandling omhandle; det er af Vigtighed, at de ikke stilles strængere, end at de kunne fyldestgøres af enhver reel Handlende; for at komme paa det Nene hermed maa der gjøres nogle Forsøg med forsætlig blandede Olielager og andre Foderstoffer og foretages nogle Analyser. En af vore solideste Oliemøllere og Steins Laboratorium have tilfagt os deres Bistand ved Udførelsen af disse Forsøg, og herom skulle vi da give de indvundne Resultater, hvilket dog næppe kan ske førend om nogle Maaneder.